

Завитій О.

к.е.н., доцент,

Сівінський О.

здобувач освітньо-наукового рівня вищої освіти «доктор філософії»

Західноукраїнський національний університет

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Активи - це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. У загальному вигляді під ресурсами підприємства мають на увазі грошові кошти, цінності, запаси, можливості, джерела коштів, доходів. Іншими словами, ресурсами підприємства є необоротні та оборотні активи, що перебувають на балансі і можуть забезпечити досягнення передбачуваних підприємством цілей. Вирішальне значення для визнання ресурсів активами має не факт перебування їх на балансі, а рух коштів підприємства у готівковій та безготівковій формах, зумовлений використанням ресурсів.

Контроль над активами означає можливість вирішального впливу з боку підприємства на них з метою отримати вигоди від їх використання. Контроль, як правило, супроводжується наявністю права власності. Для частини активів (фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість) характерний тісний зв'язок з правом власності. Однак у деяких випадках наявність права власності не є істотною умовою для визнання активом. Наприклад, підприємство передає об'єкт основних засобів в оренду, її умовами є регулярні виплати орендної плати, однак право контролювати порядок використання коштів підприємству може бути не надано. Більше того, підприємство може визнавати актив за відсутності права власності. Наприклад, підприємство розробило і використовує сучасні технологічні карти виробництва, хоч вони не обнародовані і не має юридично закріплених прав підприємства на технології. Цей ресурс, яким реально володіє підприємство, приймається на облік як актив.

З практики господарської діяльності відомо, що часто очікуваного надходження вигод не відбувається, наприклад, знизився попит на продукцію, зросла платоспроможність населення і дешеві товари низької якості не купуються тощо. Підприємство з деякою часткою впевненості може розраховувати на отримання вигод. Реальним є певний рівень невизначеності отримання економічних вигод у майбутньому. У зв'язку з можливими коливаннями отримуваних вигод підприємство має встановити прогнозоване отримання вигод від використаного активу. Підприємство здійснює попередню оцінку рівня невизначеності і спирається на наявні на момент визнання активу свідчення про отримання вигод.

Під очікуваною економічною вигодою від використання активів мається на увазі можливість надходження коштів або їх еквівалентів на підприємство,

наприклад, у вигляді доходів від реалізації готової продукції або товарів, доходів від оренди, отриманні пені, неустойки тощо.

Окремі активи (наприклад, основні кошти, запаси) мають матеріальну форму, однак вона не є обов'язковою умовою для визнання всіх активів (наприклад, права користування майном, векселі).

Дія принципу бухгалтерського обліку – історична (фактична) собівартість – означає, що переважною є оцінка активу виходячи з витрат на його виробництво і придбання. Між створенням активів та понесеними для цього витратами є тісний зв'язок. Водночас величина витрат не є остаточним доказом отримання об'єкта, який визначається як актив (витрати на дослідження, на рекламу). З іншого боку, відсутність витрат не виключає можливості визнання активом і відображення в балансі (наприклад, отримані безоплатно запаси, оприбутковані внаслідок інвентаризації невраховані цінності).

З вірогідним, очікуваним надходженням економічних вигод пов'язаний ще один критерій визнання активу – достовірність оцінки. Найчастіше собівартість або вартість активу можуть бути розраховані досить точно. Однак у тих випадках, коли таку достовірну оцінку зробити неможливо, актив не визнається і стаття не показується в балансі. Наприклад, очікувані надходження як результат виграного судового процесу можуть відповідати критерію імовірності, однак якщо претензію неможливо визначити достовірно, вона не повинна показуватись як актив підприємства.

Звідси випливає, що підприємство, бажаючи визнати певне майно своїм активом, зобов'язане мати докази віднесення цього майна до активів саме цього підприємства. Для отримання таких доказів виконуються специфічні операції – оцінка активів. Бухгалтерські операції з оцінки активів здійснюються на підставі відповідних документів з оцінки, які мають силу розпоряджень для підприємства.

Список використаних джерел

1. Сава А., Палюх М, Завитій О., Семенишена Н. Теоретичні засади бухгалтерського обліку в системі управління. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2017. Випуск 1-2. С. 21-27.
2. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2011. № 2, т. 2. С. 99–103.
3. Пилипенко А.А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Наукове видання. Харків. ХНЕУ, 2007. 276 с.